
RASESPESIFIKKE AVLSSTRATEGIER (RAS) NEDERLANDSE KOOIKERHONDJE

Versjon 1

Gyldig til 01.10.2019

Norsk Kennel Klub
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innhold

Innhold	1
Tabeller.....	2
Diagram	2
Innledning.....	4
Nederlandse Kooikerhondje	5
Rasens historie.....	5
Bruksområder	6
Kooikeren i Norge.....	6
Kooikeren internasjonalt	7
Overordnet mål.....	8
Rasens populasjonen	9
Populasjonsstørrelse	9
Kullstørrelse	11
Importerte individer i perioden 1994 – 2013	12
Andel av norskfødte valper og importere som har gått videre i avl.....	14
Innavlsgrad	16
Bruk av avlsdyr	21
De mest brukte individene.....	23
Innhenting av avlsmateriale fra andre land	27
Styrker og svakheter ved populasjonene i land det er aktuelt å samarbeide med	27
Mål og strategi.....	28
Helse.....	30
Hofteledds dysplasi (HD) og Albueledds dysplasi (AD)	30
Patellaluksasjon	31
Øyelidelser	33
Epilepsi.....	35
Renal Dysplasi (RD)	36
Von Willebrands Disease (VWD), type 3	37
Hereditary Necrotizing Myelopathy (ENM)	37
Polymyositt.....	38
Reproduksjonsproblemer	40
Mentalitet og atferd	41
Historie	41
Mentalitet.....	41
Atferd.....	41
Atferdsproblemer	42
MH – Mentalbeskrivelse av hund – Mentaltest	42
Mål og strategi.....	43
Eksteriør	45
Oppsummering	46
Overordnet mål.....	46
Plan for klubbens videre arbeid.....	46
Plan for å sikre oppfølging av mål og strategier	46

Referanser.....	47
-----------------	----

Tabeller

Tabell 1 - Antall norske kull og valper født i perioden 1996 – 2013	9
Tabell 2 - Antall valper i gjennomsnitt per kull per år	11
Tabell 3 - Antall importerte individer registrert i NKK	12
Tabell 4 - Antall importerte fordelt på hvilke land de kommer fra.....	13
Tabell 5 - Antall registrerte importerte per år.	13
Tabell 6 - Andel norskfødte valper som har gått videre i avl.....	15
Tabell 7 - Innavlsgrad for de enkelte kullene.....	16
Tabell 8 - Innavlsgrad hos kull registrert i perioden 1996 - 2013.....	20
Tabell 9 - Reelt og anbefalt antall avkom og kull per avlsdyr i 2000 og 2013.	22
Tabell 10 - Tisper med flere enn 25 avkom i perioden 1996 - 2013.....	24
Tabell 11 - Hanner med flere enn 25 avkom i perioden 1996 - 2013.	25
Tabell 12 - Rtg. HD av kooikere registrert i NKK i perioden 1998 - 2013	31
Tabell 13 - Kjønnfordeling av HD grad hos kooikere registrert i NKK i perioden 1998 - 2013 .31	
Tabell 14 - Øyelysning av kooikere registrert i NKK i perioden 2004 - 2013.....	33

Diagram

Diagram 1 - Antall valper født i Norge i perioden 1996 - 2013.....	10
Diagram 2 - Antall valper født i Norge pr. år i perioden 1996 - 2013.	10
Diagram 3 - Antall valper per kull i perioden 1996 - 2013.....	11
Diagram 4 - Antall importerte individer registret i NKK 1994 - 2013	14
Diagram 5 - Andel norskfødte valper som har gått videre i avl.....	15
Diagram 6 - Innavlsgrad for kull registrert i perioden 1996 - 2013	20

Forsidebildet: Fagayas Ezio von Opwi *Kompis*

Eier: Olaug Therese Larsen

Fotograf: Marianne Sandvik Gjøvåg

Innledning

Det er Norsk Kennel Klubb (NKK) som har det overordnede ansvar for hundeavl i Norge. Forvaltningen av den enkelte rase er delegert til raseklubbene. NKK ga i 2013 alle raseklubbene i oppdrag å utarbeide rasespesifikke avlsstrategier (RAS). RAS skal bygge på NKK sine avlsstrategier og etiske grunnregler for avl og oppdrett, og videreføres og konkretiseres for den aktuelle rasen.

Målsettingen til NKK er: Funksjonsfriske hunder med rasetypisk konstruksjon og mentalitet, som kan leve lange og lykkelige liv til glede for seg selv, sine eiere og samfunnet.

Norsk Kooikerklubb (NoKo) hadde allerede gjort et godt stykke arbeid med føringer for avl, men flere områder gjensto. I 2013 hadde klubben noen store oppgaver som måtte prioriteres, og vi måtte derfor søke utsettelse for innlevering av RAS. På slutten av året ble det nedsatt en arbeidsgruppe. Gruppen har bestått av medlemmer av Avlsrådet og flere oppdrettere, og dette dokumentet er resultatet av arbeidet. Vi er en liten klubb med begrenset kapasitet, og det er flere områder vi må jobbe mer med. Denne utgaven er en start. RAS skal være et levende dokument som følger oss i arbeidet med rasen i årene som kommer.

Nederlandse Kooikerhondje

Rasens historie

Nederlandse Kooikerhondje er en liten fuglehund som etter all sannsynlighet kom til Nederland med spanjolene da de invaderte Nederland i det 15. århundre. Man kan finne bilder av den lille spaniellignende rasen helt tilbake til tidlig på 1600 – tallet. Prins Vilhelm av Oranien (1533 – 1584), også kjent som Vilhelm den tause, hadde som regel en liten hvit spaniel med flekker på ved sin side. Denne hunden hevdes ved sin årvåkenhet å ha reddet prinsens liv ved å slikke ham på kinnet sånn at han våknet og kunne flykte under et attentat. Rasen fikk da navnet «prinsehund» eller «Vilhelm den tausers hund». Denne historien kan ikke bekreftes, men det som er sikkert er at prinsen av Oranien hadde en Kooiker lignende hund på slutten av sitt liv. Flere av disse hundene er også avbildet i Jan Steen (1626 – 1679) sine malerier.

I 1939 fikk Baronesse van Hardenbroek van Ammerstol (1902 – 1989), fra Nederland, ideen om å restaurere den nesten utdøde rasen gjennom avl. Hun klippet litt pels av en hund som hadde riktig type pels og farge. Dette sendte hun med en handelsreisende sammen med et bilde, sånn at han kunne sammenligne fotografiet og pelskvaliteten med de hundene han fant for å se at det passet. Hun sporet opp en tispe i Friesland «Tommie», og med «Bennie», en hannhund som også var fra Friesland, ble det første kullet avlet i Nederland. Dette kullet ble ikke baronessen helt fornøyd med, for «Bennie» hadde lyse flekker og brun nese. Derfor brukte hun en annen hann, «Bobbie», på det andre kullet. Dette ble et bra kull, og «Tommie» og «Bobbie» er stamforeldre til dagens kooikerhunder. Samtlige kooikerhunder ble sirlig ført inn i et eget register, noe de blir den dag i dag. Også helsedata registreres. Det er den nederlandske kooikerklubben, Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondjes (VHNK) som fører registeret, som kalles VHNK Clubregister.

I 1946 ble den første kooikehunden registrert midlertidig hos Raad van Beheer (den nederlandske kennelklubben). Den neste var «Nico» en kooikerhann som i juli 1954 ble registrert og fikk registreringsnummer VR1 i det midlertidige registeret. I 1958, 59 og 61 ble de første kooikerhundutstillinger arrangert med Raad van Beheer som ansvarlig, og i 1966 ble rasen midlertidig godkjent i den Nederlandske kennelklubben. I 1971 ble rasen endelig godkjent av Raad van Beheer, og så sent som 31. januar i 1990 ble den anerkjent i FCI.

Bruksområder

I Nederland var hunden opprinnelig en gårdshund. Den holdt skadedyrene borte, varslet når det kom fremmede og var en lojal følgesvenn. Rasen fikk under annen verdenskrig navnet Kooikerhondje etter de fellene man brukte til å fange ender i; «eendenkooi». Disse spesielle fellene var laget til rundt vann med siv rundt, som ble gjerdet inn, og det ble laget fangarmer til å fange endene i. I vannet holdt man tamme ender som hadde lært seg å følge kooikeren ved foringstid. Ved lokkefangsten fungerte det på den måten at når andejegeren sendte hunden sin inn i fellene med den flagrende hvite halen sin, så fulgte tamendene etter for å få mat. De ville endene som da også hadde oppholdssted i vannet, fulgte etter og ble lokket inn i fangarmene på fellen. I enden av fangarmene var det et nett, og når endene var kommet tilstrekkelig langt inn, kom andejegeren fram. Endene ble skremt inn i nettet i enden av fellen, der de tamme endene ble sortert ut igjen. Alt dette foregikk i et stille og rolig miljø, og kooikeren måtte være rolig, oppmerksom og lydhør. Det foregår fremdeles fangst av ender på denne måten, men nå helst i vitenskapelig sammenheng.

Når fuglefangeren vurderte hunder, la han vekt på de spesielle egenskapene som var nødvendige for dette arbeidet. Hundene måtte være aktive, oppmerksomme på eieren, ha et høyt bevegelsestempo med kjappe vendinger og være lettlært. Dette er egenskaper som blir høyt verdsatt i dagens kooikerhund, og som gjør den velegnet til hundesporter som lydighet, agility, bruks og freestyle m. fl. Dens lojalitet til eieren er også en egenskap som blir satt pris på.

Kooikeren i Norge

Kooikeren ble innført til Danmark, som det første landet i Skandinavia, i 1987. Det var Kennel Taga`s som importerte 3 tisper fra Nederland. Den første kooikeren i Norge, ble importert av Eva Brenna fra Taga`s kennel i 1994. Dette var Taga`s Queeny, til daglig kalt «Pepsi». Senere samme år hentet hun også hjem Taga`s Leander Limelight og i 1995 Taga`s Xika. Norges første kull ble født hos Eva Brenna, Kennel Ebra`s, 2. mai 1996.

Norsk Kooikerklubb (NoKo) ble stiftet i 1997. Norsk Kooikerklubb hadde 220 medlemmer pr. 01.01.2014. Medlemstallet har vært stabilt de siste årene. Klubben har som hovedoppgave å spre kunnskap om rasen og om avl av kooikerhunden. Rasespesial arrangeres årlig. Det legges vekt på at dommerne på disse utstillingene skal være godt kjent med rasen.

Kooikeren internasjonalt

Det finnes flest kooikere i Nederland. Rasen finns også i mange europeiske land, og blant annet i Japan, USA, Canada og Sør-Afrika.

Nederland, VHNK

Den nederlandske kooikerklubben, Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje (VHNK), arrangerer hvert år et Club Show, en offisiell utstilling bare med kooikere. Rundt 150 - 200 hunder pleier å delta. VHNK arrangerer også hvert år en kullbedømming for toåringer, dette for å kunne vurdere avlsarbeidet. I Nederland er ca. 65 % av oppdretterne medlemmer i klubben. Noen oppdrettere står utenfor og de har i en viss grad subpopulasjoner.

Skandinavia

I Danmark startet avlen allerede på 1980 – tallet. Dessverre ble det startet matadoravl av en oppdretter. Denne oppdretteren er i dag utestengt fra Dansk Kooikerklubb og Dansk Kennelklubb.

I Finland var det enklere å ta inn avlshunder fra Nederland (ingen karantene). Det ble importert både hanner og tisper. Problemet i dag er at man har anvendt de samme linjene på kryss og tvers mange ganger, så det er nå ikke tilstrekkelig med noen enkelte utenlandske avlshunder.

Den første kooikerhunden kom til Sverige 1994, og de første kullene ble født i 1996. Siden da har rasen økt sakte og sikkert i populasjon gjennom importerte hunder og valpekull født i Sverige. Svensk Kooikerhondjeklubb, SKOOI, ble stiftet i 1997. I 2000 arrangerte klubben sin første utstilling. Hvert år arrangeres også et avlsseminar.

Overordnet mål

Det overordnede målet er å bevare rasens opprinnelige egenskaper og samtidig sørge for at kooikeren fungerer tilfredsstillende i vårt moderne samfunn.

Kooikeren er en relativt frisk rase. Når det gjelder eksteriør, har den ikke spesielle trekk som er en trussel for helsesituasjonen. De fleste av de sykdommene som rammer rasen i noen grad er under kontroll, men vi har fortsatt noen utfordringer. Ett satsningsområde internasjonalt er å utvikle flere gentester.

Kooikeren hadde en av sine hovedoppgaver i andefellene. Her jobbet de i et stille miljø. I vårt moderne samfunn resulterte dette i lydfølsomhet og overdreven varhet. Dette er i stor grad avlet bort, men er fortsatt et problem hos noen individer. Det er ønskelig å bevare lydhørheten, den opprinnelige egenskapen, fordi dette gir en rask reaksjonsevne. Målet videre er å bevare den i all hovedsak sunne rasen ved kun å bruke individer med funksjonelt eksteriør i avl, samt individer som er mentalt sterke og gjøre kombinasjoner som bidrar til at sykdom holdes under kontroll.

Rasens populasjonen

Populasjonsstørrelse

Det første kullet i Norge kom i 1996. Over en periode på 18 år, 1996 – 2013 har det blitt født 92 kull med til sammen 523 valper, hvorav 276 hanner og 247 tisper. Kullene har fra 1 til 11 valper. Gjennomsnittlig antall valper pr. kull for hele perioden er 5,7. Det har blitt født 2 – 8 kull pr. år, 9 – 44 valper pr. år. Tabell 1 viser antall norske kull og valper som er født i Norge (1996 – 2013). Diagram 1 og diagram 2 viser antall valper født i Norge i samme perioden.

Gjennom årene har det vært 16 oppdrettere. Som oppdretter regnes her alle som har hatt kull, med eller uten kennelnavn. De har fått fra 1 – 32 kull. 3 oppdrettere står for 62 kull og 282 valper, dvs. 67,4 % av totalt antall kull og 53,9 % av totalt antall valper.

Tabell 1 - Antall norske kull og valper født i perioden 1996 – 2013

År	Antall kull	Antall valper	Hanner	Tisper
1996	2	9	6	3
1997	5	28	15	13
1998	3	13	7	6
1999	3	13	5	8
2000	6	39	19	20
2001	7	44	22	22
2002	7	34	14	20
2003	2	12	5	7
2004	8	36	24	12
2005	7	44	25	19
2006	7	38	23	15
2007	8	47	26	21
2008	5	34	17	17
2009	5	31	13	18
2010	4	22	13	9
2011	6	40	23	17
2012	5	27	14	13
2013	2	12	5	7
Sum	92	523	276	247

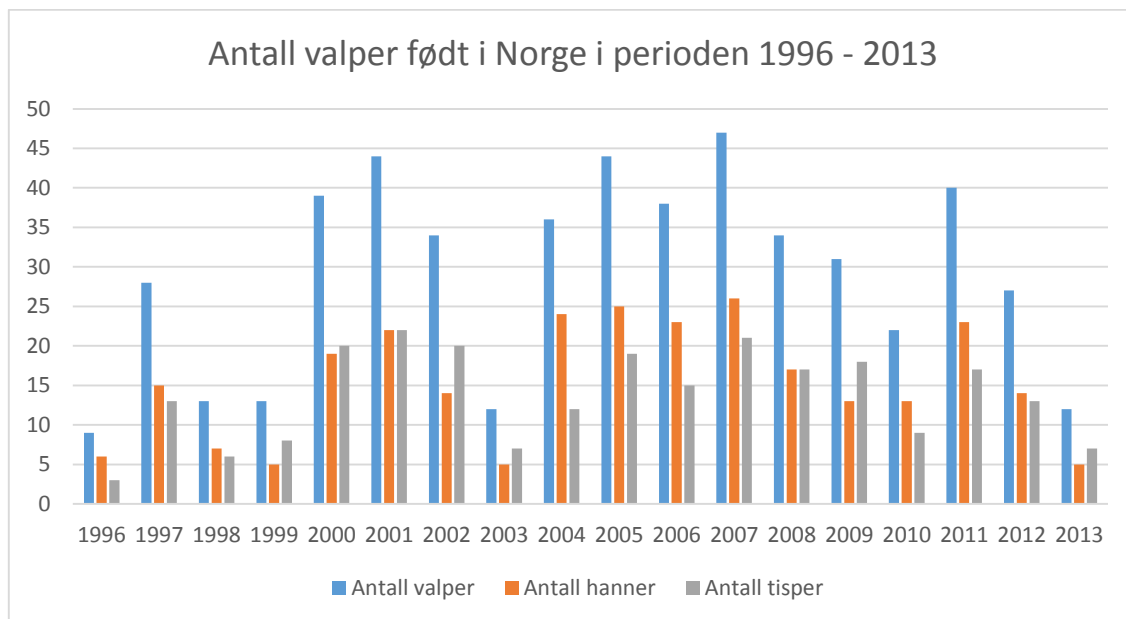

Diagram 1 - Antall valper født i Norge i perioden 1996 - 2013

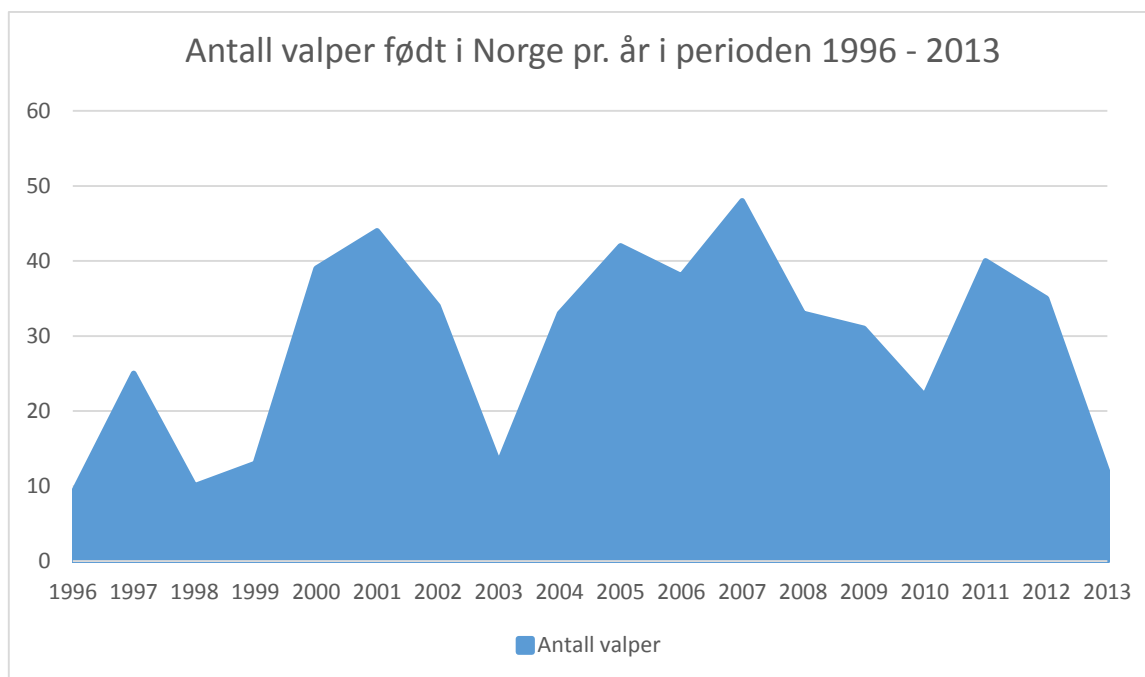

Diagram 2 - Antall valper født i Norge pr. år i perioden 1996 - 2013

Kullstørrelse

Gjennomsnittlig kullstørrelse for hele perioden, 1996 – 2013, er 5,7. Det er en variasjon på 1 – 11 valper pr. kull. De 5 første årene, 1996 – 2000, kom det 19 kull med til sammen 102 valper. Gjennomsnittlig kullstørrelse var 5,4. De siste 5 årene, 2009 – 2013 kom det 22 kull med 132 valper. Dette gir en gjennomsnittlig kullstørrelse på 6,0. Siden tallene er basert på relativt få kull, kan dette ikke regnes som en reell økning i kullstørrelsen. Tabell 2 viser antall valper i gjennomsnitt pr. kull pr. år. Diagram 3 viser antall valper pr. kull.

Tabell 2 - Antall valper i gjennomsnitt per kull per år

År	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13
Antall valper i gjennomsnitt pr. kull	4,5	7,0	4,3	4,3	6,5	6,3	4,9	6,0	4,5	6,3	5,4	5,7	6,8	6,2	5,5	6,7	5,4	6,0

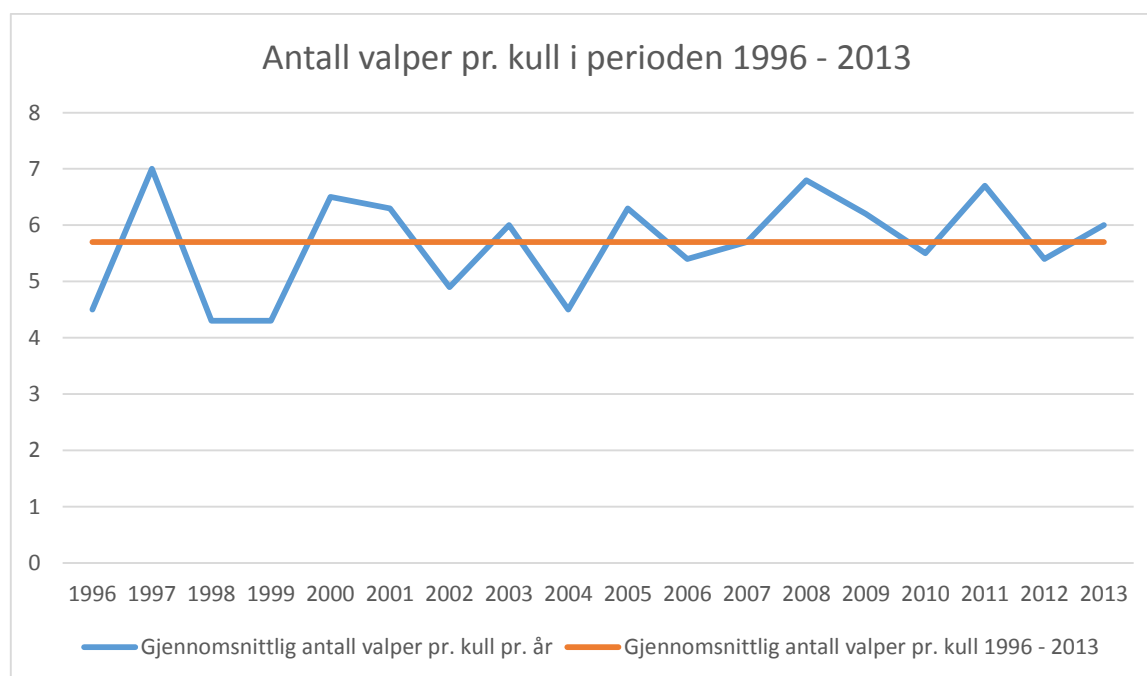

Diagram 3 - Antall valper per kull i perioden 1996 - 2013

Importerte individer i perioden 1994 – 2013

I 1994 – 2013 ble det registrert 131 importerte hanner og 59 tisper. I perioden 1996 – 2013 ble det registrert 523 norskfødte valper. De registrerte importene utgjør 20 % av det totale antall registrerte hunder, 654. Av de importerte hundene kommer 101 fra Sverige, 21 fra Danmark, 8 fra Nederland og 1 fra Estland. Det vil si at 77,1 % av de registrerte importene er tatt inn fra Sverige. For 5 av de hundene som ble importert i årene 1994 – 1996, er registreringsåret usikkert. De er ført i tabellene det året de hadde det første kullet. Tabell 3 viser antall importerte individer registrert i NKK. Tabell 4 viser hvilke land de importerte individene kommer fra. Tabell 5 og diagram 4 viser antall importerte pr. år.

Tabell 3 - Antall importerte individer registrert i NKK

År	Land	Antall hanner	Antall tisper
1994	Danmark	1	1
1995	Danmark		2
1996	Nederland	2	
	Danmark	1	1
1997	Danmark		1
1998	Nederland	1	
1999	Danmark		2
	Nederland	1	
2000			
2001			
2002	Sverige	2	
2003	Danmark		2
2004	Sverige	3	2
2005	Danmark	1	
	Sverige	5	1
2006	Sverige	3	1
2007	Nederland		1
	Sverige	6	2
2008	Sverige	8	7
	Danmark		1
2009	Sverige	4	2
	Danmark		1
	Nederland		1
2010	Sverige	13	6
	Danmark		2
2011	Sverige	7	4
	Danmark		2
2012	Sverige	3	7
	Danmark	2	1
	Estland	1	
2013	Nederland		2
	Sverige	8	5
	Danmark		3
Sum		72	59

Tabell 4 - Antall importerte fordelt på hvilke land de kommer fra

Land	Totalt	Hanner	Tisper
Sverige	101	62	39
Danmark	21	5	16
Nederland	8	4	4
Estland	1	1	
Sum	131	72	59

Tabell 5 - Antall registrerte importerte per år.

År	Hanner	Tisper	Sum antall importerte
1994	1	1	2
1995		2	2
1996	3	1	4
1997		1	1
1998	1		1
1999	1	2	3
2000			0
2001			0
2002	2		2
2003		2	2
2004	3	2	5
2005	6	1	7
2006	3	1	4
2007	6	3	9
2008	8	7	15
2009	4	4	8
2010	13	8	21
2011	7	6	13
2012	6	8	14
2013	8	10	18
Sum antall importerte	72	59	131

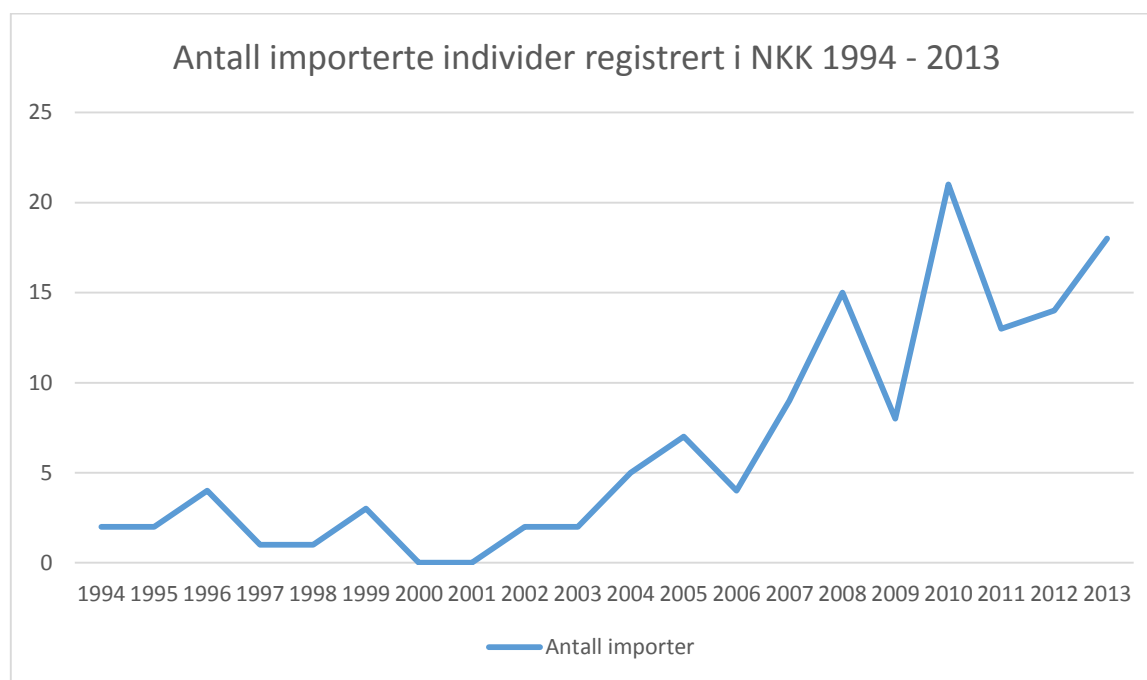

Diagram 4 - Antall importerte individer registrert i NKK 1994 - 2013

Andel av norskfødte valper og importerte som har gått videre i avl

Totalt har 7,4 % av norskfødte valper, som har nådd avlsmoden alder, gått videre i avl. Andelen er for tisper 9,7 % og for hanner 4,9 %. En andel på 6 % regnes som tilfredsstillende. Av individer født i siste 5 – årsperiode, 2007 – 2011, er andelen bare 2,3 %. Det er et problem at så få hanner i forhold til tisper går videre i avl. For norskfødte valper er forholdet 2:1. For å unngå innavlsdepresjon bør forholdet mellom tisper og hanner være 1:1. Tabell 6 og diagram 5 viser andel av norskfødte valper i avlsmoden alder, som har gått videre i avl.

Av til sammen 131 importerte, 72 hanner og 59 tisper, er i samme periode 17 individer, 11 tisper og 6 hanner, brukt i avl. Dette innebærer en andel på 18,6 % for tispene for hannene en andel på 8,3 %. Forholdet mellom tisper og hanner er tilnærmet 2:1.

Tabell 6 - Andel norskfødte valper som har gått videre i avl

År	Antall fødte valper	Antall valper videre i avl	Andel valper videre i avl	Antall fødte tisper	Tisper videre i avl	Andel tisper videre i avl	Antall fødte hanner	Hanner videre i avl	Andel hanner videre i avl
1996	9	1	11,1%	3	1	33,3%	6	2	0%
1997	28	5	17,9%	13	5	38,5%	15	1	0%
1998	13	3	23,1%	6	2	33,2%	7	1	14,3%
1999	13	2	7,7%	8	1	12,5%	5	1	20,0%
2000	39	4	10,3%	20	4	20,0%	19	0	0%
2001	44	5	11,4%	22	2	9,1%	22	3	13,6%
2002	34	3	8,8%	20	1	5,0%	14	2	14,3%
2003	12	2	16,7%	7	1	14,3%	5	1	20,0%
2004	36	5	13,9%	12	3	25%	24	2	8,3%
2005	44	1	2,3%	19	1	5,3%	25	0	0%
2006	38	0	0	15	0	0%	23	0	0%
2007	47	2	4,3%	21	2	9,5%	26	0	0%
2008	34	0	0	17	0	0%	17	0	0%
2009	31	3	9,7%	18	2	11,1%	13	1	7,7%
2010	22	0	0	9	0	0%	13	0	0%
2011	40	0	0	17	0	0%	23	0	0%
Sum	484	36	7,4%	257	25	9,7%	227	11	4,9%

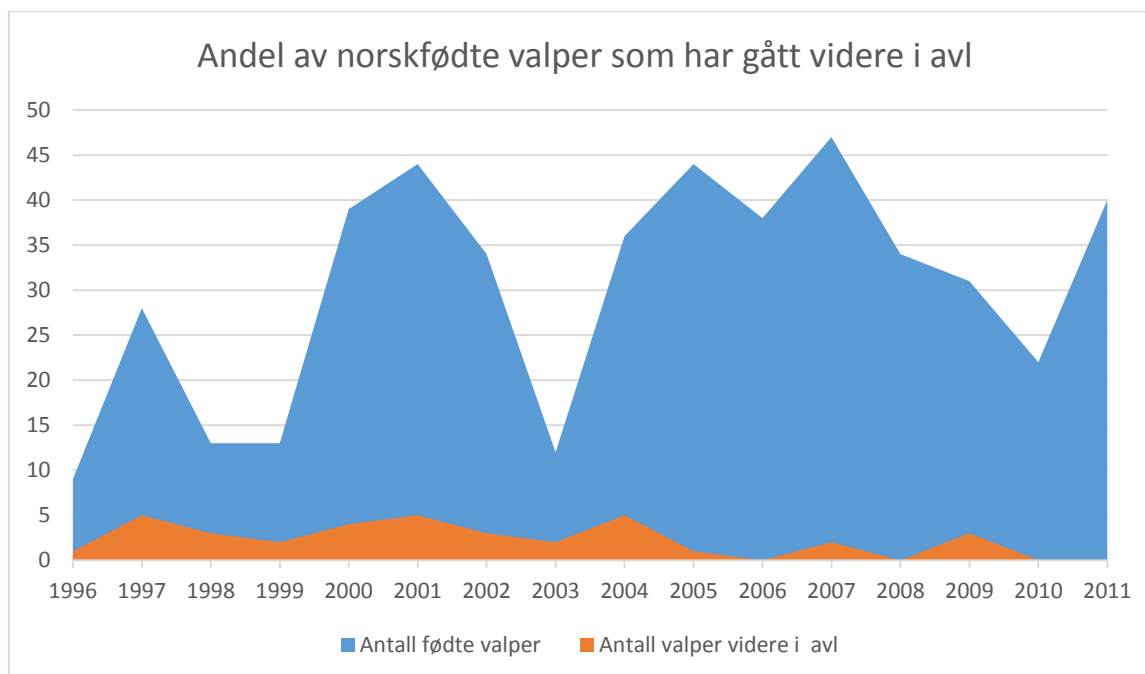

Diagram 5 - Andel norskfødte valper som har gått videre i avl

Innavlsgrad

NKK anbefaler en innavlsgrad på under 5 % av antall fødte valper de siste 5 årene. Siden 2004 har gjennomsnittlig innavlsgrad ligget under 5 %. Siden 2009 har den også ligget under anbefalingen til NoKo på 2,5 %.

Innavlsgraden for norske kull er i gjennomsnitt 3,017 (0 – 14,884). I den første 5 – årsperioden, 1996 – 2000, er innavlsgraden 4,687 (0 – 6,25) og i den siste 5 – årsperioden, 2009 – 2013, 1,5 (0 – 7,422). Tre kull har en innavlsgrad som ligger høyere enn for halvsøskenparinger, som er 12,5 %. Tabell 7 viser innavlsgrad for de enkelte kullene. Tabell 8 viser innavlsgrad pr. år. Diagram 6 viser reell innavlsgrad i forhold til anbefalingen til NKK og anbefalingen til NoKo.

Tabell 7 - Innavlsgrad for de enkelte kullene

1996

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,25	Taga's Leander Limelight
2.	0	Quiz Byondra v.d. Muskyteira

Gjennomsnitt innavlsprosent 1996: 3,125 %

1997

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,25	Taga's Leander Limelight
2.	6,25	Taga's Xanto
3.	6,25	Taga's Leander Limelight

Gjennomsnitt innavlsprosent 1997: 6,25 %

1998

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,25	Taga's Leander Limelight
2.	6,25	Taga's Xanto
3.	6,25	Taga's Leander Limelight
4.	6,25	Taga's Leander Limelight

Gjennomsnitt innavlsprosent 1998: 6,25

1999

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,25	Taga's Leander Limelight
2.	3,125	Taga's Xanto
3.	6,25	Taga's Leander Limelight
4.	6,25	Taga's Leander Limelight

Gjennomsnitt innavlsprosent 1999: 5,47 %

2000

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,25	Taga's Leander Limelight
2.	3,125	Taga's Xanto
3.	0	Xander v.d. Kooikamp
4.	0	Xander v.d. Kooikamp

Gjennomsnitt innavlsprosent 2000: 2,34 %

2001

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	3,125	Brianda Twir-z Mandel
2.	0	Xander V D Kooikamp
3.	0	Xander V D Kooikamp
4.	0	Heer Mico V D Kooikerexpress
5.	0	Xander V D Kooikamp
6.	0	Xander V D Kooikamp
7.	6,25	Taga's Leander Limelight
8.	0	Xander V D Kooikamp
9.	3,125	Taga's Xanto

Gjennomsnitt innavlsprosent 2001: 1,39 %

2002

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	0	Xander v.d. Kooikamp
2.	2,734	Taga's Leander Limelight
3.	0	Lord Pumba v.d. Kooikerekspres
4.	0	Xander v.d. Kooikamp
5.	8,594	Ebra's Q-Andy

Gjennomsnitt innavlsprosent 2002: 2,266 %

2003

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	14,844	Freetain's Fermin Kolinus
2.	4,688	Tea'land's Mowgli Don'kit
3.	14,062	Taga's Xanto
4.	0	Cirtap's Mr Rmt Feyenord

Gjennomsnitt innavlsprosent 2003: 8,4 %

2004

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	6,641	Ebra's Heer Zander Jr.
2.	0	Sir Tommy Baz V D Kooikerexpress
3.	0	Xander v.d. Kooikamp
4.	2,734	Taga's Leander Limelight
5.	14,062	Taga's Xanto
6.	5,469	Taga's Leander Limelight

Gjennomsnitt innavlsprosent: 4,818 %

2005

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	5,859	Freetain's Ceking Kento
2.	14,062	Taga's Xanto
3.	2,93	Freetain's Ilovin Kopumba
4.	0	Maricosan's Novo Duenna
5.	8,594	Taga's Xanto
6.	0	Xander v.d. Kooikamp
7.	2,734	Taga's Leander Limelight

Gjennomsnitt innavlsprosent: 2,874 %

2006

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	4,1	Ebra's K-Lucifer Limelight
2.	4,102	Ebra's K-Lucifer Limelight
3.	8,398	Freetain's Ilovin Kopumba
4.	0,391	Manusia's Rico
5.	0	John
6.	0	Manusia's Merlin
7.	0,391	Manusia's Rico
8.	0,391	Manusia's Rico

Gjennomsnitt innavlsprosent: 2,191 %

2007

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	2,93	Freetain's Lucky Kooi
2.	2,93	Freetain's Ilovin Kopumba
3.	7,422	Freetain's Ilovin Kopumba
4.	0	John

Gjennomsnitt innavlsprosent: 3,321 %

2008

Kull	Innavlsprosent	Hanne
1.	0,931	Manusia's Rico
2.	7,422	Freetain's Ilovin Kopumba
3.	8,008	Freetain's Ilovin Kopumba
4.	0	Bullbenz Kooi Tim Geri
5.	0	Alfie Auf Der Schlosstrasse
6.	2,93	Freetain's Lucky Kooi
7.	7,422	Freetain's Ilovin Kopumba
8.	2,93	Freetain's Ilovin Kopumba

Gjennomsnitt innavlsprosent: 3,705 %

2009

Kull	Innavsprosent	Hanne
1.	0	Freetain's Ilovin Kopumba
2.	4,199	Freetain's Lucky Kooi
3.	7,422	Freetain's Ilovin Kopumba
4.	0	Fagayas Sjeff Af Opom
5.	0	Fagayas Sjeff Af Opom
6.	1,318	Freetain's Ilovin Kopumba

Gjennomsnitt innavsprosent: 2,157 %

2010

Kull	Innavsprosent	Hanne
1.	0	Freetain's Ilovin Kopumba
2.	4,199	Freetain's Ilovin Kopumba
3.	0	Fagayas Sjeff Af Opom
4.	1,138	Tollartrollets Apollon

Gjennomsnitt innavsprosent: 1,333 %

2011

Kull	Innavsprosent	Hanne
1.	0,049	Vitovani's Bernardo De Bel'tar
2.	1,66	Fagayas Sjeff Af Opom
3.	0	Ari
4.	0	Fagayas Sjeff Af Opom
5.	0	Atilla
6.	0	Rijsje Roan v.d. Zwarte Bellen Hoeve
7.	2,49	Tollartrollets Apollon

Gjennomsnitt innavsprosent: 0,6 %

2012

Kull	Innavsprosent	Hanne
1.	4,102	Freetain's Ø-Kooscar
2.	4,15	Freetain's Ø-Kooscar
3.	0,977	Wenjare's Spicy Daze
4.	0	Fagayas Sjeff Af Opom
5.	0	Star's Of't Rooise Maikel

Gjennomsnitt innavsprosent: 1,846 %

2013

Kull	Innavsprosent	Hanne
1.	0,781	Moonhaven Terrific Maroon
2.	0,83	Vitovani's Bernardo Bel'tar

Gjennomsnitt innavsprosent: 0,806 %

Tabell 8 - Innavsgrad hos kull registrert i perioden 1996 - 2013

År	Gjennomsnitt innavsprosent	Variasjon i innavsprosent
1996	3,125	0 – 6,25
1997	6,25	6,25
1998	6,25	6,25
1999	5,47	3,125 – 6,25
2000	2,34	0 – 6,25
2001	1,39	3,125 – 6,25
2002	2,266	0 – 8,594
2003	8,4	0 – 14,844
2004	4,818	0 – 14,062
2005	2,874	0 – 14,062
2006	2,483	0 – 8,398
2007	3,321	0 – 7,422
2008	3,705	0 – 8,008
2009	2,127	0 – 7,422
2010	2,117	0 – 4,199
2011	0,6	0 – 2,49
2012	1,846	0 – 4,15
2013	0,806	0,781 – 0,83

Diagram 6

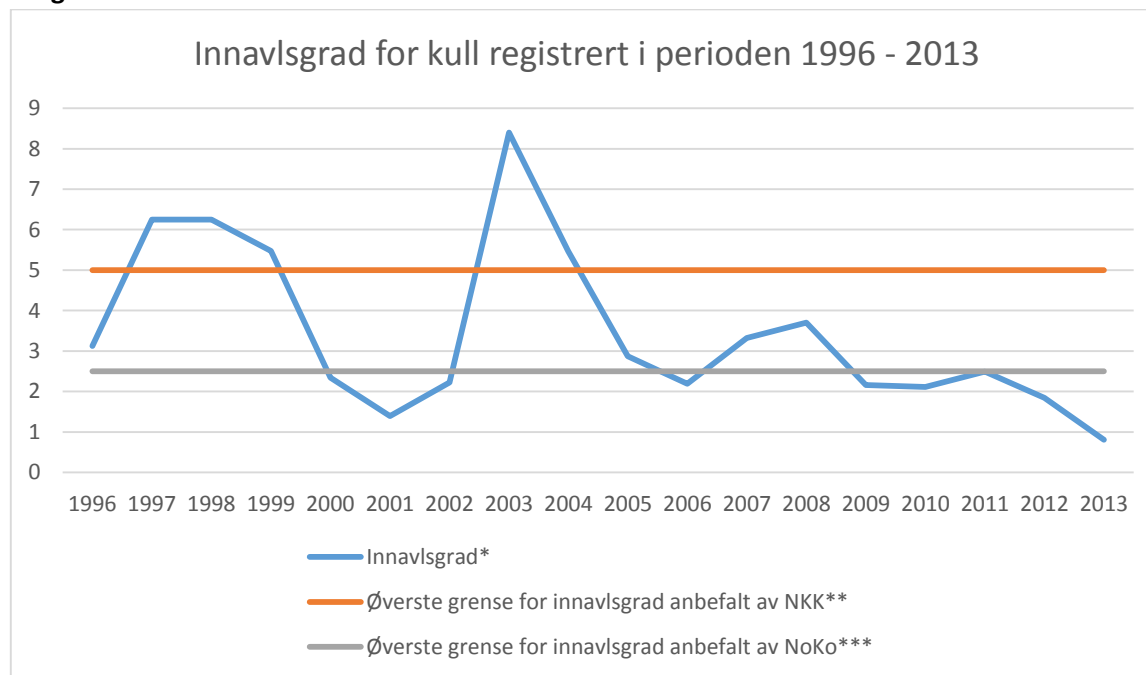

Diagram 6 - Innavsgrad for kull registrert i perioden 1996 - 2013

*Innavsgrad for kull registrert i NKK i perioden 1996 – 2013

**NKK anbefaler at innavsgraden ikke er høyere enn 5 %

*** NoKo anbefaler at innavsgraden ikke er høyere enn 2,5 %

Bruk av avlsdyr

Kooikeren er en sårbar rase. Genpoolen er relativt liten både i Norge og internasjonalt. De hundene som ble importert til Norge på slutten av 1990 – tallet ble mye brukt. Flere danske hanner ble utnyttet maksimalt. Vi har i dag liten mulighet til å øke genpoolen ved å pare norskoppdrettede hunder. De siste årene har den generelle importen av kooikere økt. Dette har sammenheng med at rasen har blitt bedre kjent og at det fortsatt blir født et meget begrenset antall valper i Norge hvert år.

Med en liten avlsbase er det spesielt viktig at matadoravl unngås. Anbefalingen til NKK er at hvert individ, tisper som hann, maksimalt skal ha et antall avkom som tilsvarer 5 % av det totale antall fødte valper de siste 5 årene. Anbefalingen til NoKo er 5 kull/25 avkom pr. hann i Norge. I tillegg kan hannen brukes i andre land. Norsk Kooikerklubb ønsker ikke å sette noen begrensning på antall etterkommere her, men oppfordrer til at det tas hensyn til antall etterkommere totalt og at det fortrinnsvis føres nye linjer inn i det aktuelle landet.

Overbruk av hanner har som regel sammenheng med at de er populære og/eller at det er manglende tilgjengelighet av andre hanner. Konsekvensen blir at mange hunder i neste generasjoner er i slekt med hverandre og vi får problemer med å gjøre gode kombinasjoner med lav innavlsgrad. Flere sykdommer arves recessivt, dvs. avkommet må ha genet fra begge foreldrene for å bli syke. Kombinasjoner med høy innavlsgrad gir dermed større risiko for sykdom hos avkom. Matadoravl gjelder spesielt hanner da det for tispene er satt en grense på 5 kull for å få registrert valpene.

Totalt står 34 hanner for de 92 kullene og 523 avkommene som er født i Norge. Dette gir et gjennomsnittlig antall avkom pr. hann på 15,4. 40 tisper har vært i avl i Norge, noe som gir et gjennomsnittlig antall avkom på 13,1.

En sammenligning mellom første og siste 5 – årsperiode viser endring i antall avkom pr. avlsdyr. I 1996 – 2000 står 5 hanner for de de 102 valpene som ble født i denne perioden. Dette gir et gjennomsnittlig antall avkom på 20,4. I årene 2009 – 2013 står 12 hanner for 132 avkom, noe som gir 11,0 valper pr. avlshann. Både hanner og tisper i avl i 2000 skulle ifølge anbefalingen til NKK ha maksimalt 4,9 avkom og i 2013 maksimalt 3,8 avkom.

I 1996 – 2000 var 10 tisper i avl. De fikk i gjennomsnitt 10,2 avkom. I 2009 – 2013 står 14 tisper for de 132 avkommene. Det gir et gjennomsnitt pr. tise på 9,4 avkom. Tabell 9 viser reelt og anbefalt antall avkom og antall kull i første og siste 5 – årsperiode. Det er bare medregnet kull etter norske tisper og de kull hannene står for i Norge.

NoKo har satt en betydelig høyere grense for antall avkom enn det NKK har gjort. Dette er nødvendig i tallmessig små raser. NKK anbefaler å vurdere om det vi i denne sammenhengen omtaler som rasepopulasjonen også bør inkludere populasjonen i aktuelle samarbeidsland, noe som vil gi en høyere grense for antall avkom. For Norge vil dette pr. i dag være den svenske populasjonen.

Tabell 9 - Reelt og anbefalt antall avkom og kull per avlsdyr i 2000 og 2013

Avkom	1996 - 2000	2009 - 2013
Antall fødte valper	102	132
Antall kull	19	22
Antall hanner i avl	5	12
Gjennomsnitt antall avkom pr. hann	20,4	11,0
5 % av totalt antall avkom**	4,9	3,8
Anbefalingen til NoKo***	-----	25
Antall tisper i avl	10	14
Gjennomsnitt antall avkom pr. tise	10,2	9,4
5 % av totalt antall avkom**	4,9	3,8
Antall kull pr. hann	3,8	1,8
Anbefalingen til NoKo, maksimalt 5 kull	-----	5
Antall kull pr. tise	1,8	1,6
Anbefalingen til NKK og NoKo, maksimalt 5 kull	-----	5

** Øvre grense for antall avkom anbefalt av NKK

*** Øvre grense for antall avkom anbefalt av NoKo

De mest brukte individene

I perioden 1996 – 2013 har 5 hanner har hatt flere enn 5 kull (6 – 14). De samme hannene har alle fått flere enn 25 avkom (31 – 88). Dette gir et gjennomsnitt på 62,2 avkom. Den siste av disse hannene var i avl 2009 – 2012. Den første hannen som ble importert til Norge, Taga's Leander Limelight, har i Norge hatt 14 kull og 65 avkom. Han var i avl i perioden 1996 – 2005. Den hannen som har flest avkom er Fretain's Ilovin Kopumba med 13 kull og 88 avkom. Disse kullene kom i perioden 2005 – 2010.

Antall barnebarn til tisper respektive hanner gir en veiledning om hvilke individers gener som har fått stor spredning i rasen. 4 av tispene har flere enn 25 avkom (28 – 34). Til sammen har disse har hatt 121 avkom, noe som utgjør et gjennomsnitt på 30,3 avkom pr. tise. En tise, Taga's Xica, f. 1995, har 3 barn og 2 barnebarn. Ytterligere en har 2 barnebarn, den tredje har ett og den fjerde ingen. Tabell 10 viser de mest brukte tispene med avkom.

De 5 mest brukte hannene har 0 – 6 barnebarn i avl. Barnebarna har 0 – 12 kull og 0 – 65 avkom etter seg. De øvrige hannene har hatt fra 1 til 3 kull og 1 – 20 valper. Tabell 11 viser en oversikt over de mest brukte hannene med avkom.

I de første årene var det relativt vanlig å gjenta de samme kombinasjonene. Samme kombinasjon er gjentatt inntil 5 ganger. Situasjonen er annerledes i dag. I perioden 2010 – 2013 ble av 17 kull samme kombinasjonen gjentatt 2 ganger. En av disse ble gjort også i 2009.

Tabell 10 - Tisper med flere enn 25 avkom i perioden 1996 - 2013

Avlstispe	Antall avkom	2. generasjon Barn i avl	3. generasjon Antall barnebarn	3. generasjon Barnebarn i avl	4. generasjon Antall barnebarns barn	4. generasjon Barnebarns barn i avl	5. generasjon Antall barnebarns barnebarn	5. generasjon	6. generasjon Antall avkom
Taga's Xica f. 05.03.95	5 kull/ 31 valper	Ebra's Mascot Marea f. 15.04.97	2 kull/ 10 valper	Ebra's Marthe McKey f. 14.08.00					
		Ebra's X-Ofelia f. 04.11.97	1 kull/ 5 valper						
		Ebra's X-Kira Limelight f. 27.11.98		Ebra's Heer Xander Limelight f. 10.03.01	1 kull/ 4 valper	Freetain's Makeila Korinn f. 06.02.2004	3 kull/ 12 valper	Mabri's Kasanga Thea f. 23.10.2007	1 kull/ 6 valper
Sum	5 kull/ 31 valper	3	3 kull/ 15 valper	2	1 kull/ 4 valper	1	3 kull/ 12 valper	1	1 kull/ 6 valper
Ebra's Coco Chanel f. 13.06.96	4 kull/ 33 valper	Freetain's Ceking Kento f. 03.09.99	1 kull/ 1 valp						
		Freetain's Cetinca Keekee f. 03.09.99	2 kull/ 13 valper	Freetain's Ari f. 01.10.02	1 kull/ 11 valper				
Sum	4 kull/ 33 valper	2	3 kull/ 14 valper	1	1 kull/ 11 valper				
Basco's Acherie f. 19.04.97	5 kull/ 29 valper	Pia f. 29.10.00	2 kull/ 12 valper						
		Nordkooiks Sabina f. 15.07.01	5 kull/ 31 valper	Nordkooik's Lady Cazandra v.d. Bas 15.07.11	5 kull/ 34 valper				
Sum	5 kull/ 29 valper	2	5 kull/ 31 valper	1	5 kull/ 34 valper				
Taga's Elie f. 22.08.22	4 kull/ 28 valper	K-Lucifer Limelight f. 09.05.04							
		Ebra's K-Amanda Limelight f. 13.07.05	1 kull/ 6 valper						
	4 kull/ 28 valper	2	1 kull/ 6 valper						

Tabell 11 - Hanner med flere enn 25 avkom i perioden 1996 - 2013

Avlshanne	2. generasjon Antall barn I Norge	Barn i avl	3. generasjon Antall barnebarn	Barnebarn i avl	4. generasjon Antall barnebarns barn	Barnebarns barn i avl	5. generasjon	Barnebarns barnebarn i avl	6. generasjon
Taga's Leander Limelight f. 28.03.93	14 kull/ 65 avkom	Ebra's Mascot Marea f. 15.04.97	2 kull/ 10 avkom	Ebra's Marthe Mckay f. 14.08.00	1 kull/ 1 avkom	Atilla f. 21.09.04	1 kull/ 5 avkom		
		Basco's Acherie f. 17.04.97	5 kull/ 29 avkom	Pia f. 29.10.00	2 kull/ 12 avkom				
				Sabina f. 15.07.01	5 kull/ 31 avkom	Nordkooik's Lady Cazandra v.d. Bas f. 21.03.04	5 kull/ 34 avkom		
		Ebra's X-Ofelia f. 04.11.97							
		Ebra's Q-Andy f. 24.04.98	1 kull/ 6 avkom	Ari f. 01.10.02	1 kull/ 11 avkom	Arcanorum's Hippi Helina f. 11.03.2011			
		Basco's Dina f. 10.06.98	1 kull/ 4 avkom						
		Ebra's X-Kira Limelight f. 27.11.98	2 kull/ 10 avkom	Ebra's Heer Zander jr. f. 10.03.01	1 kull/ 4 avkom	Freetain's Makeila Korinn f. 06.02.04	3 kull/ 12 avkom	Mabri's Kasanga Thea f. 23.10.07	1 kull/ 6 avkom
		Ebra's K-Lucifer Limelight f. 09.05.04	2 kull/ 11 valper						
		Freetain's Oprah Kooa f. 13.07.04	3 kull/ 15 avkom	Å Koemma f. 03.04.09	1 kull/ 7 avkom				
		Ebra's K-Amanda Limelight f. 13.07.05	1 kull/ 6 avkom						
Sum	14 kull/ 65 avkom	9	17 kull/ 91 avkom	6	11 kull/ 54 avkom	4	9 kull/ 51 avkom	1	1 kull/ 6 avkom

Taga's Xanto f. 05.03.95	9 kull/ 64 avkom	Freetain's Amazing Kooika f. 14.04.97	3 kull/ 21 avkom	Freetain's Elvira Kooikara f. 02.08.00	5 kull/ 25 avkom	Freetain's Webe Kooircoira f. 08.11.09	2 kull/ 20 avkom		
				Freetain's Lahre Kooia f. 06.06.03	3 kull/ 18 avkom				
		Freetain's Blooming Korala f. 25.12.97	3 kull/ 16 avkom	Freetain's Froni Kornelia f. 27.01.01	3 kull/ 11 avkom	Freetain's Oprah Kooa f. 13.07.2004	3 kull/ 15 avkom	Freetain's Å Koemma f. 03.04.2009	1 kull/ 7 avkom
		Freetain's Centinka Keekkee f. 03.04.99	2 kull/ 13 avkom	Ari f. 14.10.02	1 kull/11 avkom				
Sum	9 kull/ 64 avkom	3	8 kull/ 40 avkom	4	12 kull/ 65 avkom	2	5 kull/ 35 avkom	1	1 kull/ 7 avkom
Xander v.d. Kooikamp f. 31.10.98	11 kull/ 63 avkom	Freetain's Easystar Koolcandy f. 02.08.00	3 kull/ 11 avkom						
		Ebra's Marthe McKey f. 14.08.00							
		Pia f. 29.10.00							
		Freetain's Froni Kornelia f. 27.01.01	3 kull/ 11 avkom	Freetain's Oprah Kooa f. 13.07.04	3 kull/ 15 avkom				
		Sabina f. 17.07.01	5 kull/ 31 avkom						
Sum	11 kull/ 63 avkom	3	11 kull/ 53 avkom	1	3 kull/ 15 avkom				
Freetain's Ilovin Kopumba f. 30.08.02	13 kull/ 88 avkom	Freetain's Ø Kooscar f. 17.01.09	2 kull/ 11 avkom						
Sum	13 kull/ 88 avkom	1	2 kull/ 11 avkom						
Fagaya's Sjeff Af Opum f. 08.04.07	6 kull/ 31 avkom	Freetain's Å Koemma f. 03.04.09	1 kull/ 7 avkom						
		Freetain's Å Kooluna f. 03.04.09	1 kull/ 7 avkom						
Sum	6 kull/ 31 avkom	2	2 kull/ 14 avkom						

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Avl i Norge ble i stor grad basert på danske dyr, hovedsakelig fra Kennel Taga's. I årene 1996 – 1999 var det 6 tisper i avl fra denne oppdretteren. De sto for til sammen 14 kull med 67 valper. Siden ble det importert ytterligere en tisper fra Kennel Taga's som har hatt 4 kull/28 avkom. De to hannene som ble importert fra Kennel Taga's står for 23 kull med til sammen 129 avkom (63 – 88).

Totalt er 34 hanner brukt i avl i Norge i perioden 1996 – 2013. Av disse kommer 23 (67,7 %) fra andre land. De har til sammen 62 kull etter seg. Av 40 tisper brukt i avl er 14 (36,8 %) importert. 9 av tispene kommer fra Danmark, 4 fra Sverige, og 1 fra Nederland. Disse 14 tispene har hatt 24 kull. De 7 importerte tispene fra danske Kennel Taga's har hatt 18 av til sammen 24 kull etter importerte tisper.

De siste årene har vi sett en økt tendens til å pare norske tisper med utenlandske hanner som fører nye linjer inn i Norge. Mange av disse hannene er nå i en alder da de kan brukes i avl. Norske oppdrettere har de siste årene ikke importert hanner til eget oppdrett.

Styrker og svakheter ved populasjonene i land det er aktuelt å samarbeide med

Norske tisper har ved siden av å bli paret med hanner i Norge, først og fremst blitt paret med hanner fra Sverige, Danmark og Nederland. Alle disse er aktuelle samarbeidsland. Disse landene har kommet så langt i sin avl at de kan sies å ha frittstående populasjoner.

Den største populasjonen finnes i Nederland, men relativt få hanner anvendes i avl. Det er uvanlig at de bruker hanner fra andre land. Flere land bruker de samme hannene. Dette gjelder Sverige og i noen grad Norge. Norske oppdrettere bruker i stor grad svenske hanner. En del av disse har vært importert til Sverige. Bruk av hanner i Sverige har sannsynligvis mest å gjøre med geografisk nærhet. Det er ikke tilstrekkelig å gå utenfor Norge for å finne hanner som kan bidra til å øke genpoolen i Norge, vi må også studere linjene. Det store problemet innen avl av kooiker er at så mange bruker de samme hannene. Hvis dette fortsetter, blir det ingen større bredde i avlsbasen.

Noen få svenske oppdrettere har importert hanner til eget oppdrett, bare en oppdretter gjør dette i noen grad. Disse hannene kommer fra blant annet Nederland, Belgia, Tyskland og Tsjekkia. De brukes også i andres oppdrett. Her er det nytt avlsmateriale å hente.

Det er allerede mange avkom i Norge etter danske hanner. Vi finner de samme avlsdyrene i mange danske stamtavler og Danmark er derfor ikke det mest aktuelle samarbeidslandet.

Mål og strategi

Langsiktige mål

Det langsiktige målet er å bevare og øke avlsbasen i Norge og internasjonalt. Dyrevelferden skal ivaretas.

Kortsiktige mål

For å øke genpoolen må vi både bevare eksisterende norske linjer og bringe inn avlsmateriale fra andre land. Vi må få flere tisper og hanner i den eksisterende populasjonen i avl, flere paringer med utenlandske hanner og flere importerte avlsdyr som bringer nye linjer inn i Norge. Det bør være likt antall av hvert kjønn i avlen.

Strategi

NKK sier tisper bør være min. 2 år ved paringstidspunktet. NoKo vurderer å anbefale høyere alder enn 2 år ved første paring. En tise skal ikke ha flere enn 5 kull etter seg og ikke pares etter fylte 8 år. Tispen bør ikke være eldre enn 5 år ved første paring. Disse føringene skal ivareta tispens helse. Begrensningen av antall kull er gunstig for utviklingen av genpoolen. Det er dessuten bedre at flere søsken i et kull går videre i avl enn at en tise har mange kull. Hannen bør være minst 18 måneder ved første paring. Ved å sette en minimumsalder for når hundene skal pares vil vi bidra til å unngå å føre videre sykdom som viser seg i ung alder. For tisper er det et argument at kooikeren modner sent mentalt og bør være voksen for å kunne ivareta valpene. Erfaringsmessig er en del hanner overbrukt i avl. Slik matadoravl må unngås. En kooikerhann bør ikke ha mer enn 5 kull eller 25 individer etter seg i Norge. Hannen kan i tillegg brukes i andre land. Dette bør vurderes nøye.

Innavlsgraden bør ikke være høyere enn 2,5 %. Det kan være faktorer som gjør at en høyere innnavlsgrad kan forsvares. Oppdretterne bør i tillegg til vurderinger av egne parringer, samarbeide så en ikke bruker individer som bare bringer inn nye linjer i eget oppdrett. De tispene som importeres og de hannene som benyttes, bør føre nye linjer inn i Norge. Samtidig bør vi ikke unngå å bruke etterkommere til hanner som har mange etterkommere fordi dette kan føre til at vi mister linjer med gode egenskaper. Dette bør imidlertid gjøres med varsomhet og ved å følge med på hvilke avlsdyr andre oppdrettere benytter.

Samme kombinasjon bør ikke gjentas. Vi bør ta hensyn til andre kombinasjoner som allerede er gjort i Norge, både ved valg av norske og utenlandske avlsdyr. Hanneiere oppfordres til å ta ansvar for at føringene for avl følges, og ikke overlate dette til tisperier. Det nærmeste samarbeidslandet pr. i dag er Sverige. Ved import av avlsdyr fra Sverige er det ønskelig at de linjene vi velger dyr fra også i liten grad eksisterer der.

Norsk Kooikerklubb vurderer innkjøp av ZooEasy Pedigree Software og gjøre denne tilgjengelig for oppdrettere og medlemmer som planlegger kull. I ZooEasy online kan organisasjoner legge inn hvert enkelt dyr med en omfattende mengde data. Den nederlandske kooikerklubben, VHNK, er i ferd med å legge inn data fra Club Registeret som nå fungerer som en liste.

Helse

Kooikeren er en relativt frisk rase. Flere sykdommer som har vært knyttet til rasen, har kommet under kontroll gjennom avl. Universitetet i Utrecht, Nederland er et senter for forskning, gentesting og utvikling av ny kunnskap om kooikerens helsetilstand.

Hofteledds dysplasi (HD) og Albueledds dysplasi (AD)

Hofteledds dysplasi er en utviklingsfeil i hofteleddet som kan angå ett eller begge hofteleddene.

Defekten består i at hofteskåla og lårhodet ikke passer til hverandre. Det dannes sekundærforandringer rundt leddet i form av forkalkninger. Det kan også oppstå unormal slitasje inne i hofteleddet, som igjen kan gi unormale trykkbelastninger på deler av leddet. Deler av leddbrusken kan slites bort og erstattes av beinvev i kroppens forsøk på å reparere de skadene som har oppstått. Det finnes ulike grader av denne defekten og røntgen av hofteleddene graderes etter følgende skala: fri (A, B), svak (C), middels (D) eller sterk (E) grad av HD. Albueledds dysplasi er den samme tilstanden i albueleddene. Uttalt grad av HD vil medføre smerter og begrensninger i aktivitet.

Nåværende situasjon

Så langt har røntgen av hofteledd vist at HD ikke er noe stort problem for rasen. Det er først i de senere årene at kooikere er røntget i noe særlig omfang. NKK anbefaler nå at det tas Rtg. HD av alle avlsdyr. Rtg. HD har hittil ikke stått som anbefaling i NoKo sine føringer for avl. Flere oppdrettere krever imidlertid at hannen skal være røntget. I Sverige er dette vanlig.

I perioden 2003 – 2013 ble det tatt Rtg. HD av 50 hunder. Av disse hadde 35 A, 11 B og 4 C. Dette innebærer at 92 % av hundene er fri for HD. Det er minimal forskjell på resultatene for tisper og hanner. Det er tatt Rtg. AD av 16 hunder. Alle disse har A (fri).

Tabell 12 – Rtg. HD av kooikere registrert i NKK i perioden 1998 - 2013

År	A	B	C	D	E	Sum
2013	3					3
2012	8	4	1			13
2011	4	6	1			11
2010	5		1			6
2009	5					5
2008	3	1				4
2007	1					1
2006	3					3
2005			1			1
2004	1					1
2003	1					1
1998	1					1
Sum	35	11	4			50

Tabell 13 - Kjønnfordeling av HD grad hos kooikere registrert i NKK i perioden 1998 - 2013

Kjønn/HD grad	Hanner	Tisper	Totalt
A	18	17	35
B	5	6	11
C	3	1	4
Totalt	26	24	50

Langsiktig mål

Det langsiktige målet er at forekomsten av HD fortsatt holdes på et lavt nivå.

Kortsiktige mål

Det kortsiktige målet er at alle avlsdyr har kjent HD status. Individier med HD grad C (svak grad) bør bare pares med individer som er fri (A eller B). Det bør også tas hensyn til om det er forekomst av HD i linjene. Individier med D (moderat grad) og E (sterk grad) av HD bør ikke brukes i avl.

Strategi

Det anbefales at det tas HD røntgen av alle avlsdyr.

Patellaluksasjon

Patellaluksasjon er en knelidelse som forekommer hos mange raser. Det betegner en tilstanden hvor patella (kneskålen) ikke lenger ligger stabilt på plass. Den glipper ut av stilling, lukserer. Luksasjon sees både innover (medialt), og utover (lateralt). Patellaluksasjon brukes også om den tilstanden der patella

ligger på normal plass, men lett kan skyves til siden. Det er en arvelig tilstand, men arvegangen er ikke kjent. Når kneskålen skyves ut av stilling, kan det føre til smerter og ubehag for hunden. På sikt kan hunden utvikle artroser (forkalkninger og irritasjon i ledd og leddkapsel). Det er viktig at hunden holdes i god form med god muskulatur, og holdes slank.

Patellaluksasjon graderes fra 0 – 3.

- 0 Normal.
- 1 Patella ligger på plass men kan lukseres manuelt.
- 2 Patella lukseres lett manuelt eller spontant. Den er luksert mye av tiden, men kan reponeres.
- 3 Patella er permanent luksert og kan ikke reponeres.

Hunden skal være minst 12 mnd. når den undersøkes. Fra 15.08.2013 har NKK registrert patellastatus i Dog Web. Det er utarbeidet et eget skjema for registrering. Skjemaet finnes på Mine sider på Dog Web.

Nåværende situasjon

Forekomst av patellaluksasjon hos kooikere i Norge er ikke kjent. Det inngår i NoKo sine føringer for avl at avlsdyr skal ha kjent patellastatus. Den svenske kennelklubben har i flere år stilt krav til kjent patellastatus hos avlsdyr. Her er omkring 90 % av de undersøkte kooikerne uten anmerkninger, og de øvrige har patellaluksasjon i mild grad. Det antas at vi har en tilsvarende situasjon i Norge.

Langsiktig mål

Forekomst av patellaluksasjon skal holdes på et lavt nivå. Patellastatus skal registreres hos NKK.

Kortsiktige mål

Patellastatus skal være kjent på alle avlsdyr. Kjent patellastatus på foreldredyr er nødvendig for å kunne planlegge en kombinasjon. Bare funksjonsfriske hunder skal brukes i avl.

Strategi

Fra 01.01.15 er det kun NKK sin test som er godkjent i valpeformidlingen i NoKo. Dette gjelder for førstegangstestere av patellaluksasjon. Hunder som er testet etter gammel prosedyre fram til den

datoen, trenger ikke testes på nytt. Vi vil likevel sterkt anbefale å gjennomføre testen etter nye retningslinjer fordi alle resultater da blir registrert i en og samme base, sammen med blant annet resultater av Rtg. HD og øyelysing. Etterhvert vil vi da kunne hente ut statistikk og oversikt over antall hunder med forskjellige grader osv. Dette har vi ikke noe digitalt system for i dag.

Øyelidelser

Rasen har lav forekomst av øyesykdommer. Diagnose stilles ved øyelysing. Øyet undersøkes med et spesialinstrument som kalles spaltelampe, som er et slags mikroskop. Øyelysing skal gjøres av en veterinær som er spesialist i øyesykdommer og godkjent av NKK.

Nåværende situasjon

I de siste 10 årene, i perioden 2004 – 2013 ble det gjennomført 82 øyelysinger av kooikere registrert i NKK. Hos 75 av disse ble intet påvist. Merk at flere hunder er øyelyst flere ganger. Seks hunder har fått påvist øyesykdom eller mistanke om dette. Det ble påvist mistanke om katarakt hos to hunder. Hos en av disse ble det påvist katarakt ved ny øyelysning. Den andre er ikke undersøkt på nytt. Hos en hund ble det påvist Distichiasis, Ektopisk Cillier, hos to hunder PHTVL/PHPV og hos en hund Annet medfødt.

Tabell 14 - Øyelysning av kooikere registrert i NKK i perioden 2004 - 2013.

Resultat/År	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Sum
Antall øyelysinger	4	1	8	9	5	5	14	15	12	9	82
Intet påvist	4	1	8	9	4	3	13	14	12	7	75
Katarakt, mistenkt						1		1			2
Katarakt, påvist							1				1
Distichiasis, Ektopisk Cillier						1					1
PHTVL/PHPV										2	2
Annet medfødt					1						1

Katarakt

Katarakt, grå stær, innebærer at linsen i øyet blir uklar. Mange hunder har en eller annen form for liten kataraktforandring uten at de viser noen symptomer, men hvis katarakten blir stor eller til og med total (hele linsen er berørt) kan synet bli dårligere eller i verste fall blokkeres helt slik at hunden blir blind. Ser man inn i linsen, som sitter rett bak pupillen, kan man se en røykgrå eller hvit fortetting som er omgitt av et glassklart/gjennomsiktig vev. I alvorlige tilfeller ser det ut som hunden har en marmorkule innenfor pupillen. Årsakene til katarakt kan være mange. Ofte er det arvelige faktorer som spiller inn, men det kan

også dreie seg om traumatisk katarakt. Typisk i denne sammenheng er katter som klorer hunder i øyet. Katarakt kan også være en konsekvens av stoffskiftesykdommer, f.eks. Diabetes Mellitus (sukkersyke). Hunder over 10 år har så godt som alltid en eller annen aldersuklarhet i linsen uten at det behøver å være plagsomt for hunden eller gi grunn til bekymring hos eieren.

Distichiasis, Ektopisk Cillier

Distichiasis og Ektopisk Cillier er navn på lidelser som skyldes feilplasserte øyehår. På øyelokket er det hårvekst, men ikke i selve kanten av øyelokket. Midt i kanten av øyelokkene er det små punktformede åpninger til de meibomske kjertler. I disse kjertlene kan det være utviklet hårsekker og det kan vokse hår ut gjennom kjertelåpningene. Dette kalles Distichiasis. I noen tilfeller vokser hårene ut innvendig på øyelokkene, og dette kalles Ektopiske cillier. De vanligste symptomene er tåreflod og kløe med rød og oppsvulmet hornhinne. En kan også se lysskyhet og sammenkniping av øyelokkene som uttrykk for at hunden har vondt. Hårene kan forårsake sår på hornhinnen. Distichiasis kan forekomme hos alle raser. At sykdommen forekommer hyppigere hos noen raser, tyder på at den kan være arvelig, men arvelighet og arvegang er ikke klarlagt. Kooikeren er ikke spesielt utsatt.

PHTVL/PHPV

PHTVL/PHPV (Persisterende hyperplastisk tunica vaskulosa lentis / Persisterende hyperplastisk primær vitreus) er en medfødt øyesykdom som skyldes en feilutvikling i linsen og i glasslegemet. I fosterstadiet er linsen normalt omgitt av et nettverk av blodkar som sørger for linsens ernæring. Dette nettverket tilbakedannes normalt etter fødsel slik at linsen blir klar. Ved PHTVL/PHPV er blodkarene rundt linsen i fosterstadiet unormalt kraftige, og de tilbakedannes ikke fullstendig etter fødsel. Resultatet blir forandringer i bakre deler av linsen og i glasslegemet som ligger bak linsen.

Forandringene graderes fra 1 – 6 etter utbredelse. Det varierer fra små unormale partikler på baksiden av linsen, som bare kan ses med forstørrelse (spaltelampe) og som ikke gir synsproblemer (grad 1), til store forandringer som medfører nedsatt syn eller blindhet (grad 2 - 6). Som en komplikasjon til større forandringer utvikles katarakt. Siden sykdommen er medfødt, kan den diagnostiseres allerede fra 8 – ukers alder. De sekundære linseforandringene utvikles imidlertid senere.

Mål

Målet er å holde forekomst av øyelidelser lav.

Strategi

For norske hunder henviser vi til NKK sin anbefaling som er årlig øyelysing i den tiden hunden brukes i avl. For utenlandske hunder som skal brukes til avl i Norge anbefaler vi som et minimum at VHNK sine regler for øyelysing følges, dvs. øyelysing hvert annet år.

Epilepsi

Et epileptisk anfall er uttrykk for en forbigående funksjonsforstyrrelse i hjernen. Denne skyldes plutselig og ukontrollert forstyrrelse av hjernebarkens elektriske aktivitet. Alle hunder kan i prinsippet få et epileptisk anfall under spesielle påkjenninger eller ved visse sykdommer. Hunder med epilepsi har en lavere anfallsterskel enn andre, og har derfor tendens til gjentatte anfall.

Epilepsi deles inn i 2 typer. Ervervet epilepsi brukes når man kan forklare årsaken til anfallene, som oftest patologiske (sykelige) forandringer i hundens hjerne, eller stoffskifteproblemer som kan føre til anfall. Dersom det er snakk om forandringer i hjernen, kan disse være forbundet med ytre skade eller tidligere forandringer pga. infeksjoner eller liknende. Hos eldre dyr er også svulster en mulig årsak.

Idiopatisk epilepsi er en tilstand hvor man ikke kan finne årsaken til anfallene. Det antas at hunder med denne lidelsen har en genetisk bestemt lav krampeterskel, og derfor er denne typen arvelig. Arvegangen for epilepsi er ukjent, men helt klart ikke dominant. Derfor har begge foreldre vært med på å tilføre syke gener til den affiserte, selv om de ikke nødvendigvis har tilført like mengder. Det er mulig at rasen vår har mer enn en form for arvelig epilepsi.

Hannhunder rammes oftere enn tisper. Anfallene kommer særlig når hunden er rolig og hviler ut etter anstrengelser. Hos tisper kommer anfallene ofte før og under løpetid. Hunder dør ikke av epilepsi, med mindre de er gamle og svake eller har svakt hjerte. Ofte er sykdommen en større belastning for eieren enn for hunden.

Nåværende situasjon

Forekomst av epilepsi blant kooikere i Norge er ikke kjent.

Langsiktige mål

Forekomsten holdes nede. Alle tilfeller av epilepsi registreres.

Kortsiktige mål

Oppdrettere og eiere kjenner symptomer på sykdommen.

Strategi

Ingen affisert hund skal avles på, heller ikke første ledds slektninger (foreldre, avkom, hel eller halvøsken). Mer fjerne slektninger skal kun avles på med stor forsiktighet, og kun med linjer som ikke er kjent for å ha slikt problem. Valg av ubeslektete partnere reduserer risikoen for å produsere epilepsi eller annen arvelig sykdom betraktelig.

«The Canine Epilepsy Network» ledet av University of Missouri, arbeider med å utvikle en DNA test for epilepsi.

Renal Dysplasi (RD)

RD er en progressiv kronisk nyresykdom. I 1998 rapporterte Universitetet Utrecht at de hadde diagnostisert unge hunder med RD. Når unge individer er diagnostisert med nyresykdom og dør tidlig, er det ikke så vanlig at det blir bestemt hvilken type nyresvikt hunden har. Dette betyr at man bare kan konkludere med at nyresvikt forekommer, men det er ikke mulig å si hva slags nyresvikt det er.

Nåværende situasjon

Forekomst av renal dysplasi (RD) på norske hunder er ikke kjent. Det har både i Norge og Sverige forekommet noen få tilfeller de siste årene.

Langsiktige mål

Det langsiktige målet er at forekomsten av RD holdes nede.

Kortsiktige mål

Kortsiktig mål er at oppdrettere og eiere kjenner symptomene på sykdommen.

Strategi

Arvelighet er ikke klarlagt, men fordi sykdommen er alvorlig bør følgende anbefaling følges: Den berørte hund brukes ikke i avl. Begge foreldrene til de syke hundene kan anses som sannsynlige bærere av en økt

risiko for å utvikle nyresykdom og bør ikke bli brukt i avl videre. Allerede produsert avkom av berørt hund bør ikke brukes i avl.

Von Willebrands Disease (VWD), type 3

Dette er den mest vanlige av de arvelige blødersykdommer hos hunder. VWD er beskrevet i mer enn 50 raser i USA. Indirekte er VWD en dødelig sykdom, men ikke direkte. En hund som lider av von Willebrands sykdom kan dø når den får en blødning et eller annet sted, for eksempel når de mister melketenner, hvis det blir et bittsår, ved første løpetid eller ved en operasjon. En hund med von Willebrands sykdom kan leve i flere år hvis det ikke oppstår en blødning. Det vises ikke på hunden at den har sykdommen.

VWD hos Kooikerhund er den mest alvorlige typen. Siden januar 1998 har man ved hjelp av DNA analyse kunnet identifisere eventuelle arveanlegg for VWD hos Kooiker. Analyse av blodprøven utføres ved Universitetet i Utrecht.

Nåværende situasjon

Resultatet av DNA testen VWD registreres i VHNK Club Register direkte. NoKo vil jobbe for at resultater av gentester registreres i NKK. Sykdommen er under kontroll.

Mål

Sykdommen holdes under kontroll. Alle avlsdyr skal ha kjent status.

Strategi

Hunder som brukes i avl skal være testet fri for VWD.

Hereditary Necrotizing Myelopathy (ENM)

ENM er en nevrologisk lidelse, også kjent som kooikerlammelse. Symptomene viser seg fra 3 – 12 mnd. alder, og de fleste med sykdommen dør før fylte to år. Et progressivt svinn av den hvite substansen i ryggmargen påvirker funksjonen til musklene i bakbeina og fører til delvis eller fullstendig lammelse. I tidlig stadium av sykdommen kan en se en manglende evne til å plassere føttene riktig, nedslitte tredeputer og klør, subbende gange og tap av evne til koordinering. Når hunden løper vil den bevege

begge bakbeina samtidig, noe som beskrives som en kaninhopplignende bevegelse. Sykdommen utvikler seg raskt. I løpet av uker til måneder vil hunden ikke være i stand til å gå eller reise seg. Smerter er som regel ikke tilstede før sent i forløpet. Noen hunder har problemer med blære og tarmfunksjon.

Det forskes på sykdommen ved Universitetet i Utrecht. Det er funnet et kromosom hos alle berørte hunder, som er annerledes enn hos kontrolldyrene. Selve genet er vanskeligere å finne. Det er identifisert to varianter som alltid finnes sammen, i umiddelbar nærhet av det antatte ENM-genet. Flere kontroller med foreldredyr (som begge er bærere) og besteforeldre (som kan være enten bærere eller frie) ble utført og var positive. Arbeidet vil fortsette for å kunne identifisere mutasjonen nøyaktig, men i mellomtiden er det en praktisk test tilgjengelig. Ved å utpeke de to variantene er det nå mulig å identifisere en ENM-bærere med en høy grad av sannsynlighet. Forskning ved Fakultet for veterinærmedisin har allerede vist at kooikerpopulasjonen inneholder et stort antall ENM-bærere.

Nåværende situasjon

ENM er en svært sjelden sykdom, og i Norge er ingen blitt diagnostisert. Vi har flere bærere.

Mål

Forekomsten av sykdommen holdes under kontroll. Alle avlsdyr skal ha kjent status.

Strategi

Bærere av ENM skal bare brukes i avl dersom de pares med en som er testet fri for sykdomsgenet. Bærere bør i de nærmeste årene brukes i avl fordi vi ellers kan komme til å utelukke avlsdyr med andre gode egenskaper som bør føres videre. Blodprøven analyseres ved Universitetet i Utrecht og føres direkte inn i VHNK Club Register. NoKo vil jobbe for at resultat av gentester registreres i NKK.

Polymyositt

Polymyositt er en autoimmun sykdom som kan være ervervet eller arvelig. Polymyositis betyr betennelse i mange muskler og sykdommen kjennetegnes av muskelatrofi (muskelsvinn) og muskelsmerter. Den er langsomt progredierende og arter seg svært forskjellig fra hund til hund. Hunden kan ha tungt for å gå og blir raskt trøtt, den kan få feber og den kan få en stiv gange og krumming av ryggen med lavt hode og lav haleføring. Symptomene kan være permanente eller anstrengelsesrelaterte. Det hersker fortsatt

uklarhet om utløsende årsaker. En trigger kan være en tispes drektighet eller det kan være en vaksinasjon.

Diagnosen stilles gjennom laboratoriefunn: CK er massivt forhøyet, LSH og AST og evt. gammaglobulin er forhøyet, ANA og LE-celler kan være tilstede. Videre bør det tas EMG (elektromyografi) og muskelbiopsi. En tidlig identifisering av symptomene, en omfattende diagnostikk og en omfattende behandling med kortison og evt. immunsuppressiva (etter en sikker diagnose) er utslagsgivende for resultatet av behandlingen. På nåværende tidspunkt er helbredelse imidlertid ikke mulig.

Nåværende situasjon

Polymyositt synes den siste tiden å ha forekommet hyppigere hos kooikere. De siste årene er det 60 kjente, dvs. rapporterte sykdomstilfeller internasjonalt. Det er antatt å være mørketall. Det synes å være en høyere forekomst i visse linjer, noe som kan være indikasjon på en arvelig form. For tiden arbeides det i Utrecht med å finne støtte for dette, og det vil da være mulig å utvikle en gentest. Før det blir klarhet i om Polymyositt er arvelig, er den eneste muligheten vi har å forebygge gjennom avl. I Norge er det ett kjent tilfelle av Polymyositt, en hannhund som døde i 2013.

Mål

Målet er at sykdommen kommer under kontroll.

Strategi

Foreløpig anbefaling fra Nederland er at vi ikke parer individer hvor det er mer enn gjennomsnittlig forekomst av Polymyositt i begge linjer. Avlsrådet må være aktiv i arbeidet med å samle inn data i tillegg til å melde til Club Registeret. Oppdrettere og eiere oppfordres spesielt til å rapportere om denne type symptomer.

Reproduksjonsproblemer

Nåværende situasjon

Rasen har ingen store problemer på dette området. Det er likevel ønskelig å få en oversikt over forekomsten av de problemene som av og til oppstår.

Mål

Kjent forekomst av reproduksjonsproblemer.

Strategi

Det er ønskelig å gjennomføre en spørreundersøkelse blant oppdretterne der forekomst av reproduksjonsproblemer inngår som ett hovedområde. Undersøkelsen bør omfatte områder som infertilitet, paring, drektighet, at tispene går tom, fødselsproblemer, lavt antall valper og at tispene ikke tar seg av valpene sine. Det er også ønskelig å inkludere andre sider av helsesituasjonen i undersøkelsen.

Mentalitet og atferd

Historie

Kooikeren hadde som oppgave å lokke ender og være gårds- og vakthund. I andefellene jobbet den i et stille og atskilt miljø. Hunden måtte være stabil, rolig men på alerten, selvsikker og ha stor vilje til å samarbeide med eieren. En av deres oppgaver var å holde rent for skadedyr som f. eks. villkatter, rotter og mink. Dette innebar at skadedyrene skulle elimineres av hunden selvstendig, noe som blant annet krevde skarphet, utholdenhet, raskhet og smidighet.

Mentalitet

Kooikeren er fortsatt en arbeidende hund med mye energi som den behøver å få utløp for, og den skal ha samme egenskaper som tidligere. Det er en aktiv hund som har stor interesse av å jobbe sammen med sin eier.

Kooikeren skal ha mye mot og skal ved redsel kunne samle seg for å undersøke det som skremte den, og av reagere raskt. Den skal også ha lett for å koble av. Kooikeren er livlig og veldig leken. Den er en våken, aktiv og intelligent hund med et gladlynt temperament. Den er veldig lydør og reagerer raskt, noe man kan utnytte når man dresserer og aktiviserer den. Noen har stor jaktinteresse. Kooikeren blir sent psykisk moden, som oftest ikke før i 3 årsalderen.

Atferd

Dette er mye hund i liten forpakning, og krever en eier som er tydelig og konsekvent for at den skal kunne formes til en samarbeidsvillig og trivelig hund. Kooikeren er en følsom og myk rase, det har derfor ingen hensikt å være hard mot den. Da melder den seg ut og tar ikke til seg læring. Det er viktig at man behandler den mildt, men konsekvent og gjerne med litt humor da dette er noe den har masse av.

Ved redsel kan den vise sinne. Dette må ikke forveksles med at hunden er aggressiv, men er deres måte å beskytte seg på om den føler seg utrygg. Det er derfor viktig med god sosialisering og miljøtrening fra man får valpen i hus. Valper er som regel svært sosiale. Deres reserverthet dukker oftest opp i 1 – 2 års alderen, men får de masse gode opplevelser fra de er valper, slipper man som regel unna at hunden blir veldig reservert. Svært sosial kan man ikke regne med at de blir, men de skal kunne omgås fremmede.

Kooikeren blir svært knyttet til sin familie. Det er sjeldent den stikker av om den får mulighet. Den holder seg i nærheten av sin eier, og fotfølger gjerne denne da den ønsker å være med på alt som skjer. Den har en svært sterk flokktilhørighet og bør derfor ikke stenges ute fra familien. Når det gjelder barn, bør hundene få tidlig sosialisering, gjerne allerede fra tidlig i valpekassa. Kooikeren kan bli en flott familiehund, om den blir riktig sosialisert og foreldre lærer barn at når den går unna eller ligger på plassen sin, så skal den få være i fred.

Kooikeren har også en god dose vakt i seg, den vil gjerne vakte hus og hjem. Dette ligger i deres natur. Det anbefales derfor ikke å binde hunden utenfor hjemmet, da dette vil trigge vaktinnstinktet.

Atferdsproblemer

Det er selvfølgelig viktig at Kooikeren fungerer i samfunnet. Det aller viktigste er at den fungerer godt som familiehund. Aggresjon, ekstrem skyhet eller overdominant atferd er ikke akseptabelt. Tidligere ble Kooikeren beskrevet som en hund som ikke sjelden var reservert, og i blant aggressiv. Vi opplever nå sjelden aggressive hunder og inntrykket av rasen begynner å forbedre seg.

Det finnes ikke så mye materiale som omhandler atferdsproblemer hos Kooikeren. Det vi har fått av tilbakemeldinger, er gjennom diverse fora, møter og Kooikertreff. Det som går igjen er utagering overfor andre hunder, usikkerhet, lite mot og nysgjerrighet, lydfølsomhet (torden, skudd, fyrverkeri), ressursforsvar og vegring mot håndtering. Det litt frynsete ryktet kan skyldes flere forhold utover det faktum at alle raser vil ha individer som ikke fungerer optimalt i samfunnet. Kooikeren har et tydelig kroppsspråk og den gir beskjed dersom det er noe den ikke liker eller er redd for. Sterke reaksjoner blir av mange tolket som aggresjon, mens reaksjonene ofte skyldes at det blir for stor belastning i forhold til den påkjenningen den har blitt utsatt for. Det er uten tvil en arvelig komponent i mye av dette.

MH – Mentalbeskrivning av hund – Mentaltest

Pr. i dag er den mest hensiktsmessige mentaltesten vi har i Norge MH, mentalbeskrivning av hund.

Foreløpig er det testet alt for få Kooikere til å kunne gi et anbefalt verdigrunnlag for rasen, men klarer vi å oppmuntre mange flere til denne testen, vil vi få et bedre sammenligningsgrunnlag og dermed sette riktige verdier.

Målet med testen er å kunne gi en beskrivelse av hundens mentale egenskaper. Nytteverdien i dette i forhold til kooikeren, er at vi da kan selektere ut svake individer fra avlen. Med en MH kan vi se hvilke egenskaper hunden faktisk har iboende. Nå er det gjerne utstillingsresultater og eksteriør som legges til grunn i avlen, i tillegg til helseresultater. Med en MH har både oppdretter og hannhundeier noe å vise til, noe som vil være en trygghet for valpekjøpere og for tisperiere når oppdretteren skal finne en god kandidat til sin tisper. Man kan da mye lettere matche to individer for å få et godt resultat i valpene.

En hund er aldri perfekt, så om f. eks. tisperen har svakheter, kan man finne en hann (om den har MH) som veier opp for tisperas svakheter. Å avle på samme svakhet hos begge foreldredyr kan bli katastrofalt. På denne måten kan man få mer nervefaste Kooikere i framtiden, og hunder som tåler håndtering. Å bruke utstilling som en slags mentaltest, er ikke helt hensiktsmessig. En hund kan trenes til å takle akkurat den settingen. En hund som trekker seg unna dommer, kan ha hatt uheldige opplevelser i samme setting men være fullt håndterbar utenfor ringen, så dette er ingen god erstatning for atferdsevaluering.

En MH er også av verdi for den enkelte hundeeier. Har hunden et problem, kan dette kartlegges på en MH og man får tips om videre trening. Man vet da hvor skoen trykker og kan lettere hjelpe hunden. MH er også nyttig i forbindelse med utdanning til f. eks. redningshunder.

Mål og strategi

Langsiktige mål

Å bevare rasens opprinnelige egenskaper og samtidig sørge for at kooikeren fungerer tilfredsstillende i vårt moderne samfunn. Å bruke Mentalhelsetest (MH) som avlsverktøy og avlsrestriksjon. Undersøke om andre måter å vurdere mentalitet kan brukes som supplement til MH. Resultat av MH verdiene registreres hos NKK, ikke bare at MH er gjennomført.

Kortsiktige mål

Å gjennomføre MH på minst 20 kooikere, og på bakgrunn av disse resultatene utarbeide et verdigrunnlag for MH tilpasset rasen. Individer som viser sterk angst/nervøsitet, sterk lydfølsomhet (skudd/torden), sterk aggresjon mot andre hunder og som utagere mot mennesker, skal ikke brukes i avl.

Strategi

Det arrangeres MH for kooikere. Informere om MH og oppfordrer eiere til å la hundene sine teste og sende inn resultatene slik at disse kan brukes i arbeidet med utviklingen av et verdigrunnlag tilpasset rasen.

Vi fortsetter å informere kooikereiere generelt om rasens mentalitet og de krav dette stiller til eieren når det gjelder oppdragelse, sosialisering og mental aktivisering. Kooikeren blir mye brukt i agility og lydighet, men med deres fantastiske luktesans bør det oppfordres til mer aktiviteter med nesarbeid. I Sverige er det mer vanlig enn her å ta blodsporprøver, og flere er godkjente ettersøkshunder. Det bør generelt oppfordres til å bruke Kooikeren mer i hundesport, da det er en arbeidende hund som har egenskaper på flere bruksområder. Den må også aktiviseres mentalt for å være tilfreds i hverdagen.

Arbeid mot å gjøre Kooikeren mindre redd og mer nysgjerrig, vil gjøre den enda mer egnet til flere forskjellige aktiviteter, og samtidig gi den mentale verktøy til å løse ulike utfordringer den møter i hverdagen. Bare mentalt stabile avlsdyr bør brukes i avl. Mentaliteten til hundens nærmeste slektninger bør undersøkes.

Avlsrådet har fokus på hvordan den norske populasjonen utvikler seg mentalt. Redskapet kan være MH. Muligheten av å få undersøkt mentaliteten jevnlig, f.eks. hvert 5. år, vurderes.

Avlsrådet arrangerer egne avlskonferanser for oppdrettere for blant annet å øke fokuset på hvilke egenskaper som bør forbedres i rasen for å beholde de opprinnelige egenskapene, og samtidig bidra til at Kooikeren har en sunn mentalitet som gjør den til en velfungerende familiehund.

Eksteriør

Nåværende situasjon

Kooikeren er en relativt frisk rase og har ikke spesielle trekk som er en trussel for helsesituasjonen. Vi ser imidlertid en tendens til at noen hunder blir større enn rasestandard og at noen har en litt lang rygg.

Mål

Målet er å bevare den sunne kroppsbygningen.

Strategi

Fortsette å bruke individer med riktig konstruksjon i avlen. Det bør ikke avle på foreldredyr med samme eksteriørfeil. Oppdrettere bør være oppmerksomme på størrelse og rygg lengde ved valg av avlsdyr.

Hunder med feil som ikke påvirker helsetilstanden, kan brukes i avl. Dette gjelder i praksis individer med fargefeil (bl.a. trikolor, hvitt på ørene, pirat) og individer med blå øyne (uten øyelidelse). Dette bør være individer med et spesielt godt lynne, god helsetilstand og konstruksjon. Hensikten er å bevare og utvikle gode egenskaper ved rasen samt å opprettholde eller utvide genpoolen.

Oppsummering

Overordnet mål

Det overordnede målet er å bevare rasens opprinnelige egenskaper og samtidig sørge for at kooikeren fungerer tilfredsstillende i vårt moderne samfunn.

Plan for klubbens videre arbeid

Prioriterte mål

- Gjennomføre mentalhelsetest (MH) på minst 20 kooikere og tilpasse testen til rasen.
- Øke og bevare avlsbasen i Norge.
Oppdrettere må gjøres kjent med og oppfordres til å følge føringene for avl. Føringene må også gjøres kjent generelt da stadig flere har enkeltkull på sin familiehund eller stiller sin hann tilgjengelig for avl. RAS sendes oppdretterne og skal være tilgjengelig for alle. Føringene skal i tillegg formidles på hjemmesiden til NoKo og i tidsskriftet Kooiker'n.
- Brosjyrene til tispeeiere og hannhundeiere ferdigstilles. Disse skal gi informasjon om hvor en finner de totale føringene for avl.
- Samle inn informasjon til oppdatering av VHNK Club Register.
- Gjennom arrangement av samlinger, kurs og foredrag spre kunnskap om rasen og bidra til å skape engasjement for å bevare og utvikle rasens gode egenskaper. Dette vil forhåpentligvis påvirke avlsarbeidet positivt.
- Arbeide for at resultater av gentester registreres i Dog Web. Det er også et mål at resultatene av MH registreres, ikke bare en registrering av at testen er gjennomført.
- Gjennomføre en spørreundersøkelse der forekomst av atferdsproblemer og reproduksjonsproblemer inngår som hovedområder.

Plan for å sikre oppfølging av mål og strategier

RAS skal være et levende dokument og følges opp kontinuerlig. Kortsiktige mål og strategier skal evalueres årlig på et eget møte og inkluderes i planer for kommende år. Styret og Avlsrådet bruker dokumentet fortløpende. Det skal gjøres en fullstendig revidering av avlsstrategiene etter fem år.

Referanser

- Bjerckås, Ellen: Medfødte øyesykdommer. Tilgjengelig fra <http://dsvo.dk/408/> Lest: 2014.04.20
- Dassinger, Monika, 2007, oversatt til norsk av Fodnes, Bjørn-Erik. Kooikerhunden. (Stockstadt) Clada Verlag.
- Dr. Mandigers, Universitetet i Utrecht, Dr. Gerdwilker, Bielenfeld, Nederland
- Gondola H. Guttormsen: Epilepsi hos hund. Australian Shepherd Klubb Norge: (internett) Tilgjengelig fra: <http://www.askn.no/component/phocagallery/category/15-aussie-champions.html> Lest: 21.04.2014
- Hoppe, Claudia, Den tyske Kooikerklubbensmedlemsblad: Polymyositis. Oversatt til norsk av Toril Goksøyr. Korrektur Jonas Evensen. Tyskland 2013.
- Indrebø, Astrid, veterinær fagsjef i Norsk Kennel Klub, leder av Helseavdelingen, (internett): Hofteladdsdysplasi. Tilgjengelig fra: <http://web2.nkk.no/om-hund/ansvarlig-hundehold/avl-og-oppdrett/> Lest: 22.02.2014
- Norsk Kennel Club (internett) Tilgjengelig fra: <http://web2.nkk.no/>
- Norsk Kooikerklubb [internett] Tilgjengelig fra: [Kooikerklubben.com](http://kooikerklubben.com)
- Presterud, Kristin: veterinærkonsulent i NKK: Patellaluksasjon. Hundesport nr. 6-7/13
- Rasestandard for Nederlandse Kooikerhondje. Tilgjengelig fra: <http://web2.nkk.no/no/tjenester/helse/rasestandarder/?folderpagesize=12&groupid=454&rasid=517>
- Svenska Kooikerhondjeklubben (SKOOI): Rasspecifika Avlsstrategier för Kooikerhondje, 12.10.2012 [internett]. Tilgjengelig fra: [Skooi.se](http://skooi.se) Lest 04.03.2014.
- The University of Sidney, Faculty of Veterinary science. <http://sydney.edu.au/vetscience/lida/dogs/search/disorder/211/Necrotising%20Myelopathy> Lest 13.09.2014
- VHNK Club Register, oppdatert 2013
- ZooEasy. Tilgjengelig fra: <http://www.zooeasy.com/en/pedigree-software/breeding-dogs/associations/index.html>
- Århus Dyrehospital: Distichiasis, Ektopisk Cillier. Tilgjengelig fra: <http://www.aarhusdyrehospital.dk/Admin/Public/Download.aspx%3Ffile%3DFiles%252FFiler%252FArtikle> Lest: 20.02.2014